

УДК 338.24

Козак К.Б.

кандидат економічних наук, доцент, кафедра менеджменту і логістики

E-mail: kozak-ekaterina@list.ru

Одеська національна академія харчових технологій

вул. Канатна, 112, м. Одеса, Україна, 65039

ПРІОРИТЕТНІ СФЕРИ Й МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНІВ

Основною метою статті є дослідження національної продовольчої безпеки та виявлення пріоритетних сфер і механізмів забезпечення продовольчої безпеки регіонів. Трансформаційні зміни у вітчизняній економіці в період переходу до ринкових відносин привели до структурної перебудови всієї системи формування й просторового розподілу продовольчих ресурсів.

Ключові слова: ринок, ринкове господарство, продовольчий ринок, продовольча незалежність, продовольча безпека.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Трансформаційні зміни у вітчизняній економіці в період переходу до ринкових відносин привели до структурної перебудови всієї системи формування й просторового розподілу продовольчих ресурсів. Система централізованого планового формування й розподілу продовольчих ресурсів між регіонами країни була ліквідована, а на її зміну прийшла модель, побудована на принципах економічного лібералізму. Наслідком трансформації агропродовольчого сектора економіки стали: різкий спад обсягів виробництва й споживання продовольства, ріст імпорту продуктів харчування, втрата продовольчої безпеки країни по ряду продуктів, посилення просторової неоднорідності й поляризації регіонів за рівнем споживання основних продуктів харчування та ряд інших негативних явищ.

Аналіз останніх публікацій по проблемі. Дослідження змісту поняття економічної безпеки держави висвітлені в роботах таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як Л. Абалкін, В. Білоус, О. Бандурка, О. Барановський, І. Бінько, В. Геєць, С. Глаз'єв, Б. Гриєр, В. Духов, М. Ермошенко, Я. Жалило, Б. Кваснюк, Т. Ковальчук, В. Манилов, Г. Маховський, С. Мердок, В. Мунтіян, Н. Нижник, Є. Олейников, Р. Пастернак-Таранушенко, С. Пирожков, К. Петрова, В. Сенчагов, Р. Ситник, А. Сухоруков, Я. Тімберген, І. Червяков, В. Шлемко, Д. Фішер, В. Ярочкин та ін.

Формулювання цілей дослідження. Основною метою статті є дослідження національної продовольчої безпеки та виявлення пріоритетних сфер і механізмів забезпечення продовольчої безпеки регіонів.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Продовольчі ресурси будь-якого регіону формуються із двох основних джерел: місцевого виробництва й ввезення, що включає в себе також імпорт, що залежить

від прийнятих у країні принципів і механізмів зовнішньої торгівлі. Обґрунтування співвідношення обсягів продовольства, виробленого в кожному регіоні України, і ввезеного до нього, особливо імпортного, має вирішальне значення в побудові регіональної агропродовольчої політики.

При розгляді джерел формування продовольчих ресурсів на рівні регіону України виникає необхідність вирішення традиційного для регіональної економіки завдання – раціонального поєднання спеціалізації регіону і його комплексного розвитку.

Разом з тим у регіонах з несприятливими ґрунтово-кліматичними умовами виникають проблеми конкурентоспроможності місцевої продукції на фоні більш дешевого ввезеного продовольства, що вимагає високого рівня бюджетної підтримки, обсяги якої, як правило, обмежені.

Таким чином, акцент на самозабезпеченість продовольством регіонів з несприятливими для сільськогосподарського виробництва умовами з теоретичної й практичної точки зору є нераціональним.

Забезпечення раціонального поєднання двох даних джерел формування продовольчих ресурсів регіонів, тобто місцевого виробництва й ввезення, може бути побудоване на основі положень теорії територіального поділу праці, що була висунута в роботах К. Маркса й згодом далі розвинена в роботах радянських і українських вчених-економістів [8].

За нашою оцінкою, державний протекціонізм, взятий на озброєння в агропродовольчій сфері України, не доведений до логічного завершення, тому що відсутня чітко визначена регіональна політика, спрямована на стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції в місцях з найбільш сприятливими для цього умовами з наступним міжрегіональним обміном готовими продовольчими товарами.

Сукупність факторів формування регіональних продовольчих ресурсів, як ми вважаємо, можна розділяти на дві групи: що визначають попит на продовольство й обумовлюють його пропозицію [9].

Перша група факторів включає ціни на продовольство, доходи й купівельну спроможність населення, потребу населення в продовольстві на основі фізіологічних, національних, релігійних і регіональних особливостей споживання продуктів харчування.

До другої групи факторів ми відносимо стан і рівень розвитку сільськогосподарського виробництва, харчової й переробної промисловості, інфраструктури продовольчого ринку регіону; ввезення (включаючи імпорт) продовольства через межі регіону.

У концентрованому вигляді ці фактори визначають як попит на продовольство, так і його пропозицію, кількісне вираження яких, на наш погляд, і варто розглядати як результат сукупної дії відповідної групи факторів.

Аналогічним чином варто розрізняти потенційну (планову, проектну) і фактичну пропозицію продовольства. Потенційна його пропозиція в регіоні повинна розраховуватися з урахуванням сукупності основних факторів сільськогосподарського виробництва, насамперед, ресурсного потенціалу, що включає в себе агрокліматичний і ґрунтовий потенціал, земельні, трудові й матеріально-технічні ресурси, а також управлінський та інноваційний потенціал.

У свою чергу, реальний споживчий попит і реальна пропозиція продовольства формуються під впливом об'єктивно діючих ринкових механізмів залежно від ситуації, що склалася на товарних ринках. Класики економічної теорії вивчали ці питання відносно товарних ринків, одним з різновидів яких є продовольчий ринок [3].

Ринок – одна з найпоширеніших категорій в економічній теорії, одне з основних її понять. Найчастіше поняття «ринку» застосовується як усім відоме й не потребує жодних пояснень [10]. У дійсності, є різні тлумачення ринку. Спершу поняття «ринку» тлумачилося як місце роздрібною торгівлі, ринкова площа. Надалі, у міру розвитку товарно-грошових відносин і поглиблення суспільного поділу праці, категорія «ринку» здобуває більш складні тлумачення. Так, вперше сутність понять «ринку» і «ринкове господарство» була розкрита основоположником класичної школи політекономії А. Смітом [7]. Він вважав, що ринок являє собою певну сукупність актів купівлі-продажу й умов збуту продукції, або деяку проміжну стадію «між виробництвом, що закінчилося, і споживанням, що ще не почалося».

Структуру ринку класифікують за різними критеріями. Найважливішими складовими елементами ринкової

структури є товарний, фінансовий ринки й ринок праці, кожен з яких містить у собі сукупність відповідних ринків. Так, товарний ринок поєднує ринок споживчих товарів (продовольчих і непродовольчих), ринок засобів виробництва, ринок нових технологій і ринок інформації [6].

Продовольчий ринок з позицій системного підходу необхідно розглядати, на нашу думку, у наступних аспектах [11, 12]:

– по-перше, як організаційну структуру з такими взаємодіючими елементами, як товаровиробники, покупці, інфраструктура й держава в особі державних і регіональних органів влади й управління;

– по-друге, у якості регульованої економічної системи, тому що від керованості організаційно-економічних процесів залежить досягнення в кінцевому підсумку головної мети – забезпечення населення якісними продуктами харчування в достатній кількості й асортименті.

Останнім часом зросла увага до процесів, що відбуваються не стільки на загальнодержавному, скільки на регіональному рівні. Різноманіття природно-економічних умов розвитку економіки України обумовлює необхідність формування й розвитку регіональних продовольчих ринків, що відображають специфіку виробництва й споживання продукції в конкретних регіонах країни.

Сутність регіонального продовольчого ринку, що розуміється нами як внутрішній зміст предмета або явища, можна визначити як сукупність економічних відносин з приводу купівлі-продажу сільськогосподарської продукції, виробленої сільгоспвиробниками регіону [13, 14]. Зміст регіонального продовольчого ринку визначаємо за суб'єктами ринку – сільгосптоваровиробниками, споживачами (покупцями) та інфраструктурним забезпеченням.

Органічною частиною продовольчого ринку є агропродовольчий ринок, або ринок сільськогосподарської продукції, що представляє собою сукупність різноманітних видів сільськогосподарських ринків, на яких реалізуються економічні відносини між сільгосптоваровиробниками й споживачами з приводу виробництва, обміну й споживання сільськогосподарської сировини й продуктів харчування. Систему функціонування продовольчого ринку доцільно представити у такому вигляді (рис. 1).

Слід виділити два аспекти сегментації агропродовольчого ринку: продуктовий (за видами продукції) і територіальний (за регіонами). У продуктовий сегмент входять: зерновий, м'ясомолочний, овочевий та інші продуктові ринки, у територіальний – державний продовольчий ринок і регіональні – продовольчі ринки регіонів. Регіональні ринки, у свою чергу, містять у собі

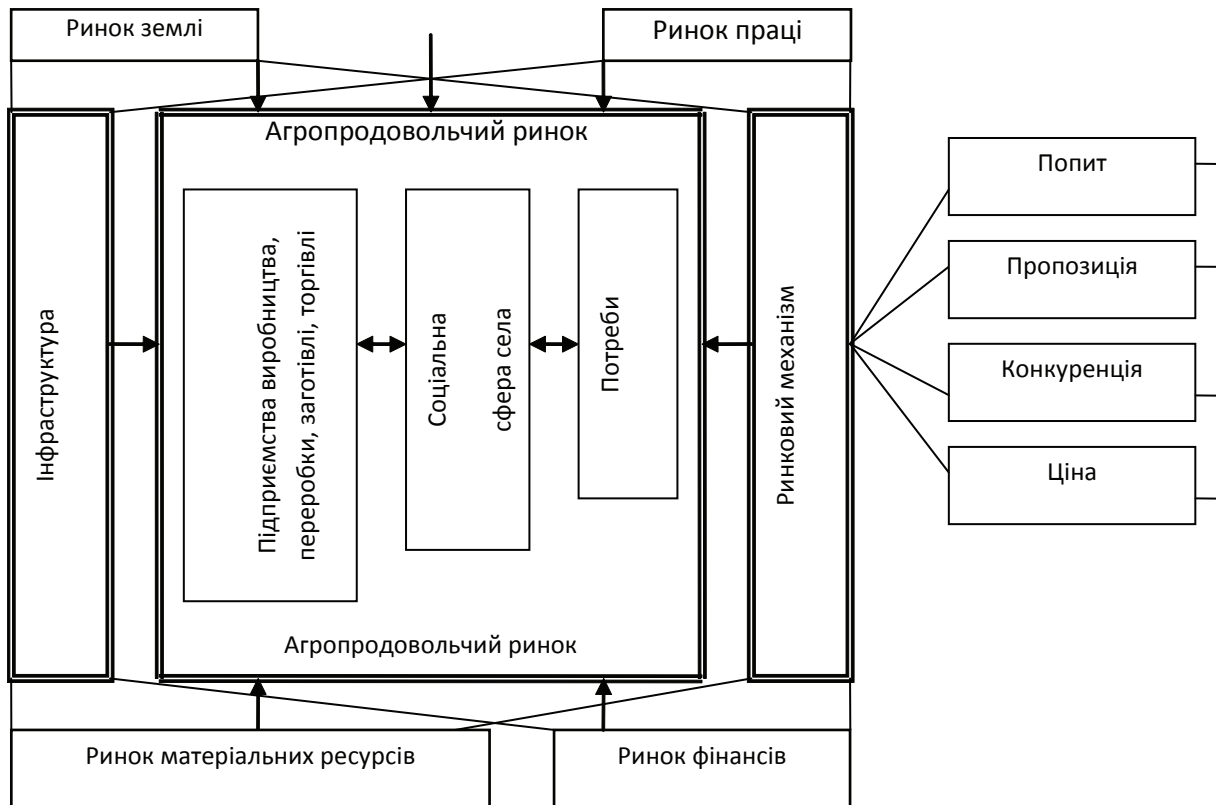

Рис. 1. Система функціонування продовольчого ринку

ринки різних рівнів: обласні, муніципальні й селищні (ринки поселень). Кожен з цих ринків характеризується системою специфічних показників, що відображають попит на конкретну продукцію, обсяг поточного споживання, рівень конкуренції, ціни.

Формування й розвиток продовольчого ринку обумовлюються певними факторами, які в економічній літературі розглядаються переважно на державному рівні. Стосовно ж до регіонального рівня, вони вимагають певної конкретизації. На нашу думку, їх доцільно згрупувати наступним чином: організаційно-економічні, соціально-політичні, науково-технічні та природні (рис. 2).

Продовольча безпека як економічне явище повинна розглядатися стосовно до країни в цілому і являє собою фізичну й економічну доступність населенню продуктів харчування в необхідних кількостях, якості й асортиментах, а також частки продукції вітчизняного виробництва в загальному обсязі споживаних продуктів [13, 14].

Для регіонального рівня продовольчу безпеку варто розглядати як продовольчу незалежність певного регіону, що розуміється нами як здатність регіональної економічної системи стабільно забезпечувати всі категорії населення продуктами харчування на території регіону в межах мінімального споживчого кошика.

Найважливішими умовами забезпечення продовольчої незалежності регіону є економічна доступність про-

довольства й раціональне поєднання забезпечення населення продовольством за рахунок власного виробництва й зовнішніх поставок у рамках єдиного економічного простору країни.

Продовольча незалежність регіону характеризується, на наш погляд:

- специфічними особливостями з позицій можливостей розвитку й стану агропромислового виробництва й продовольчого ринку;
- рівнем доходів населення й цін на продовольчі товари;
- рівнем продовольчого самозабезпечення (у тому числі й за рахунок особистих господарств населення);
- ступенем задоволення потреб населення в основних продуктах з погляду як раціонального, так і мінімального рівня харчування з урахуванням регіональної специфіки споживання;
- розміром перехідних запасів продовольства в регіоні.

На основі систематизації поглядів відомих економістів, що досліджували фактори попиту та пропозиції, а також дію ринкових механізмів [1], доцільно виділити зумовлені ними наслідки, що мають місце на регіональних продовольчих ринках, зокрема, тенденції зниження споживання продовольства до рівня, обмеженого прожитковим мінімумом, тенденції росту споживання про-

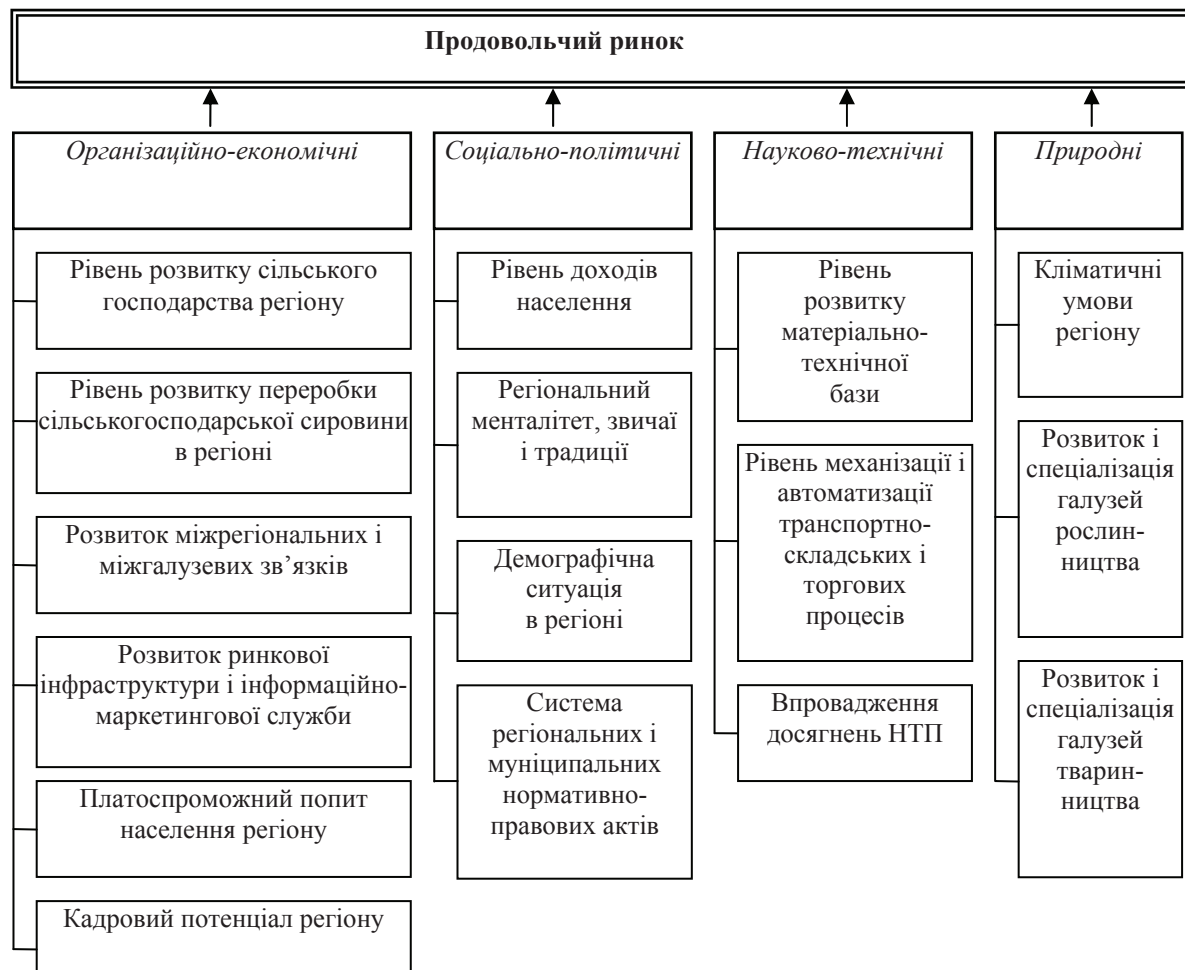

Рис. 2. Фактори, що впливають на формування регіонального продовольчого ринку

довольства до рівня, обмеженого фізіологічним оптимумом та ін.

На нашу думку, фактори попиту й фактори пропозиції територіально диференційовані по регіонах країни, що надає специфіку моделі й механізмів формування продовольчих ресурсів у розрізі регіонів України.

Територіальна диференціація факторів попиту регіонів, що визначають продовольчі ресурси, обумовлюється міжрегіональними розбіжностями в природних і економічних умовах, демографічному складі, доходах і купівельній спроможності їх населення, регіональною специфікою неформальних інститутів у сфері продовольчого споживання й особливостями ціноутворення.

Територіальна диференціація факторів пропозиції, що здійснюють вирішальний вплив на формування продовольчих ресурсів регіону, визначена їх неоднорідністю щодо базових факторів сільськогосподарського виробництва (землі, праці, капіталу й менеджменту), які в історичній ретроспективі обумовили певний стан і рівень аграрного сектора регіональної економіки і які будуть впливати на них у майбутньому.

Таким чином, слід констатувати, що територіальне поєднання факторів попиту та пропозиції є вирішальною умовою, що визначає тип формування продовольчих ресурсів регіону.

Отже, бажаний тип формування продовольчих ресурсів регіону, у тому числі, що забезпечує його продовольчу безпеку, може бути створений за допомогою впливу на регульовані фактори попиту (доходи й купівельну спроможність населення) і пропозиції (стан і рівень розвитку галузей АПК і інфраструктури продовольчого ринку). При цьому необхідно враховувати наступне:

- встановлення стійкої тенденції зростання попиту на продукти харчування викликає потребу в запуску нормативних механізмів збільшення пропозиції;
- ринкові ціни на продукти харчування не повинні опускатися нижче цін виробництва й, як межа – нижче витрат виробництва;
- нижньою межею споживання продуктів харчування є рівень прожиткового мінімуму, а верхньою межею – споживання продовольства відповідно до науково-обґрунтованих фізіологічних норм;

– рівновага попиту та пропозиції продовольства в кожному регіоні, що на практиці відображується через регіональні баланси формування й використання продовольчих ресурсів, може забезпечуватися з використанням нормативних механізмів, що базуються на положеннях теорії порівняльних переваг і теорії територіального поділу праці.

Поняття «продовольча безпека» і «продовольча незалежність» відносно регіонів у науковій літературі [4] не є достатньо усталеними й спершу вживалися стосовно до характеристики ступеня самозабезпеченості продуктами харчування населення на рівні країни.

Дослідження публікацій [5], присвячених даному питанню, дозволяють нам виділити три основних підходи.

Низка науковців вважає, що відносно регіонів використання визначень «продовольча безпека» і «продовольча незалежність» некоректно в силу єдності продовольчого ринку країни, відсутності бар'єрів по переміщенню продовольства між регіонами.

Друга точка зору щодо даного питання є діаметральною протилежною, тобто відносно регіонів необхідно окремо розглядати стан продовольчої безпеки й продовольчої незалежності, також як і стосовно до масштабів країни. У цьому випадку дослідники зводять поняття «продовольча безпека» до самозабезпеченості продовольством, що, власне, і характеризує продовольчу незалежність регіону.

Третій підхід полягає в тому, що для регіонів цілком правильним і коректним є розгляд їх продовольчої безпеки, а поняття «продовольча незалежність» застосовується лише до національного рівня.

Нами пропонується авторський підхід, сутність якого полягає в тому, що з позицій нормативної теорії до регіонального рівня прийнятне лише поняття «продовольча безпека». Тобто мова йде про те, що для будь-якого регіону можуть бути розроблені й реалізовані такі нормативні документи по забезпеченню його продовольчої безпеки, як закон, концепція, стратегія, програма тощо.

При цьому сутність поняття «продовольча безпека регіону» принципово відрізняється від аналогічного поняття на рівні країни.

Під продовольчою безпекою будь-якого регіону нами розуміється такий стан його економіки, при якому існують умови і є налагоджений механізм задоволення потреб населення в основних продуктах харчування відповідно до платоспроможного попиту.

З даного визначення випливає, що продовольча безпека регіону забезпечується не тільки за рахунок внутрішнього виробництва сільськогосподарської продукції, але й, у значній мірі, шляхом ввезення, що повинно

розглядатися не як стихійне явище, а як результат цілеспрямованих економічних, правових і організаційних заходів, які здійснюються органами державної влади регіону. При цьому граничні значення продовольчої безпеки для рівня регіонів можуть бути нижчими, ніж для країни в цілому.

На відміну від продовольчої безпеки регіону, постановка питання про забезпечення його продовольчої незалежності на нормативній основі, на наш погляд, є некоректною.

Розробка й реалізація програм, концепцій та інших нормативних документів по забезпеченню продовольчої незалежності регіонів повністю суперечить основним принципам ринкової економіки, закономірностям, що лежать в основі розміщення сільськогосподарського виробництва, у тому числі тим, які базуються на положеннях теорії територіального поділу праці та ін. [2].

Реалізація заходів щодо забезпечення продовольчої незалежності регіонів призведе до їх ізоляції один від одного, нерационального, непродуктивного використання основних ресурсів сільськогосподарського виробництва, уповільнення процесу забезпечення продовольчої незалежності країни.

Разом з тим, доцільно аналізувати й давати оцінку фактичного стану продовольчої залежності регіонів, що може бути розглянута через показники самозабезпеченості окремими видами продовольства.

Частина регіонів країни, економіка яких спеціалізується на виробництві відповідних видів продовольства, буде мати показники самозабезпеченості ними понад 100%, що дає підстави говорити про продовольчу незалежність, яка не є самоціллю, а констатує факт територіальної спеціалізації.

Регіони, що не володіють сприятливими умовами й факторами сільськогосподарського виробництва або мають високу чисельність населення, будуть продовольчозалежними. Продовольчі ресурси даної групи регіонів будуть формуватися в значній мірі за рахунок ввезення продовольства, а показник самозабезпеченості продуктами харчування в них буде завжди менше 100%.

Кількісна оцінка продовольчої безпеки й продовольчої залежності регіонів дозволяє виявити диференціацію областей за їх рівнем.

Показники рівня продовольчої безпеки й продовольчої залежності регіонів дають можливість проведення класифікації областей і розроблення заходів щодо вирівнювання територіальної неоднорідності у формуванні продовольчих ресурсів країни.

При вивченні розподілу продовольчих ресурсів регіонів доцільно задіяти кілька підходів:

– економічний підхід, спрямований на дослідження продовольчого забезпечення населення з позицій рівня соціально-економічного розвитку регіонів;

– маркетинговий підхід, що передбачає дослідження регіональних і міжрегіональних продовольчих ринків, у тому числі попиту та пропозиції різних товарів, цін на них, конкурентоспроможність місцевих і завезених продуктів харчування та ін.;

– соціальний підхід, націлений на вивчення розподілу продовольчих ресурсів по соціальних групах населення, у тому числі по групах з різним рівнем грошових доходів;

– бюджетний підхід, що полягає в періодичному проведенні вибіркового обстеження домашніх господарств і визначенні на цій основі середнього споживання продуктів харчування на душу населення розрахунковим шляхом;

– балансовий підхід, що передбачає ув'язування джерел формування продовольчих ресурсів і каналів їх розподілу в розрізі регіонів за обсягами і конкретними продуктовими групами, такими, як овочі й баштанні, м'ясо і м'ясопродукти, молоко і молокопродукти тощо.

Аналіз різних підходів до розподілу продовольчих ресурсів показує, що для рішення дослідницьких завдань

відносно просторового розподілу продовольчих ресурсів, на наш погляд, більш вдалим є балансовий підхід.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Регіональний продовольчий ринок є організаційно-економічною системою, що інтегрує в єдиному процесі руху товарів виробників сільськогосподарської сировини й продовольства, оптових торговців, безпосередньо споживачів продукції конкретного регіону й відповідну інфраструктуру, що включає в себе комплекс торговельних, складських, адміністративних приміщень і допоміжних служб (банківська сфера, контроль якості, маркетинг). Сутність регіонального продовольчого ринку визначено як сукупність економічних відносин щодо купівлі-продажу сільськогосподарської продукції, що вироблена сільгоспвиробниками регіону. Органічною частиною продовольчого ринку є агропродовольчий ринок, або ринок сільськогосподарської продукції, що визначається як сукупність різноманітних видів сільськогосподарських ринків, на яких реалізуються економічні відносини між сільгосптоваровиробниками й споживачами щодо виробництва, обміну й споживання сільськогосподарської сировини й продуктів харчування.

Література

1. Білявський В. Статистика товарного ринку: оцінки ринкової кон'юнктури / В. Білявський // Питання статистики. – 1997. – № 4. – С. 20-25.
2. Венгер А. М. Особливості управління трудовими ресурсами за нових форм господарювання / А. М. Венгер // Вісник КДУТД. – 2001. – № 2. – С. 143-148.
3. Котлер Ф. Основи маркетингу / Ф. Котлер: Пер. з англ. / Заг. ред. і вступ. ст. Пеньковий С. М. – М: Прогрес. – 1990. – 736 с.
4. Куценко В. Нові підходи до формування і розвитку територіальних суспільних систем / В. Куценко, І. Бережна // Економіка України. – 2004. – № 12. – С. 88-90.
5. Лисецький А. Аграрний сектор України: адаптивний саморозвиток і глобальні виклики у регіональному вимірі / А. Лисецький, М. Соломко, І. Думич // Економіка України. – 2007. – № 11. – С. 57-69.
6. Могильний О. М. Організаційно-економічний механізм державного регулювання аграрного виробництва у трансформаційний період: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук / О. М. Могильний. – Київ. – 2003. – 38 с.
7. Мочерний С. В. Економіко-енциклопедичний словник : У 2 т. / С. В. Мочерний, Я. С. Ларіна, О. А. Устенко, С. І. Юрій; за ред. С. В. Мочерного. – Львів : Світ, 2005-2006. – Т. 2. – 250 с.
8. Пряхін В. С. Економічна думка ХХ століття / В. С. Пряхін. М. : Знання. – 1991. – 253 с.
9. Козак К. Б. Глобалізація та її вплив на стан продовольчої безпеки України / К. Б. Козак // Бізнес-навігатор. Херсон. – 2014. – № 1(33). – С. 266-270.
10. Козак Е. Б. Формирование, структура и развитие продовольственных рынков в регионах Украины / Е. Б. Козак // Ежеквартальный Карельский научный журнал (Россия). – 2014. – № 1(6). – С. 94-97.
11. Козак Е. Б. Продовольственная безопасность Украины и ее регионов в условиях глобализации и международной интеграции / Е. Б. Козак // Вектор науки. Ежеквартальный научный журнал Тольяттинского государственного университета. Серия: Экономика и управление. (Россия). – 2014. – № 1(16). – С. 30-33
12. Индикатори продовольчої безпеки (<http://www.fao.org/economic/ess/ess-fs/fs-data/en/>)
13. Баллард Т. Найкращий вимір продовольчої безпеки в контексті активізації харчування / Т. Баллард, А. Кепле, К. Кафiero та ін. // Міжнародне харчування. – 2014. – № 2. – С. 38-41.
14. Бекенов С. С. Продовольственная безопасность – как составляющая экономической безопасности / С. С. Бекенов // Вестник Кыргызско-Российского Славянского университета. – 2003. – № 2.

Стаття надійшла 27.09.14

Рецензент: Журавльова Т.О., професор кафедри економіки та моделювання ринкових відносин Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

Козак Е.Б.

кандидат экономических наук, доцент
кафедра менеджмента и логистики
E-mail: kozak-ekaterina@list.ru
Одесская национальная академия пищевых технологий
ул. Канатная, 112, г. Одесса, Украина, 65039

ПРИОРИТЕТНЫЕ СФЕРЫ И МЕХАНИЗМЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ РЕГИОНОВ

Основной целью статьи является исследование национальной продовольственной безопасности и выявление приоритетных сфер и механизмов обеспечения продовольственной безопасности регионов. Трансформационные изменения в отечественной экономике в период перехода к рыночным отношениям привели к структурной перестройке всей системы формирования и пространственного распределения продовольственных ресурсов.

Ключевые слова: рынок, рыночное хозяйство, продовольственный рынок, продовольственная независимость, продовольственная безопасность.

Kozak K.B.

PhD in Economics, Associate Professor
Department of Management and Logistics
E-mail: kozak-ekaterina@list.ru
Odessa National Academy of Food Technologies
Kanatnaya Street, 112, Odessa, Ukraine, 65039

THE PRIORITY SPHERES AND MECHANISMS OF REGIONAL ENSURING OF FOOD SAFETY

Abstract. The main purpose of the article is to study the national food security and to identify priority areas and mechanisms of regional ensuring of food safety. Transformational changes in the national economy during the transition to a market economy led to a restructuring of the entire system formation and spatial distribution of food resources. The system of centrally planned formation and distribution of food resources throughout the country has been eliminated, and was replaced by a model based on the principles of economic liberalism. The result of the transformation of the agri-food sector are: a sharp decline in production and consumption of food, increase food imports, loss of food security in a number of products, increased spatial heterogeneity and polarization regions in terms of consumption of basic food products and a variety of other negative phenomena.

When considering sources of food resources at the regional level there is a need to address Ukraine's traditional task of the regional economy – a combination of rational specialization of the region and its integrated development.

We proposed architectural approach, the essence of which is that from the standpoint of normative theory to the regional level only acceptable concept of «food security». We are talking about the fact that for any region can be designed and implemented such regulations to ensure its of food safety as the law, the concept, strategy, program and more.

Thus the essence of the concept of «food security in the region» is fundamentally different from the same concept at the national level.

Keywords: market, the market economy, food market, food sovereignty, food security.

References

1. Bilyavs'kyi V. (1997). Statystyka tovarnoho rynku: otsinky rynkovoyi kon'yunktury. Pytannya statystyky, 4, 20-25.
2. Venher A. M. (2001). Osoblyvosti upravlinnya trudovymy resursamy za novykh form hospodaryuvannya. Visnyk KDUTD, 2, 143-148.
3. Kotler F. (1990). Osnovy marketynhu. Per. z anh. / Zah. red. i vstup. st. Pen'kovyy Ye. M. M: Prohres, 736.
4. Kutsenko V., Berezhna I. (2004). Novi pidkhody do formuvannya i rozvytku terytorial'nykh suspil'nykh system. Ekonomika Ukrainy, 12, 88-90.
5. Lysets'kyi A., Solomko M., Dumych I. (2007). Ahrarnyy sektor Ukrainy: adaptyvnyy samorozvytok i hlobal'ni vyklyky u rehional'nomu vymiri. Ekonomika Ukrainy, 11, 57-69.
6. Mohyl'nyy O. M. (2003). Orhanizatsiyno-ekonomichnyy mekhanizm derzhavnoho rehulyuvannya ahrarnoho vyrobnytstva u transformatsiynnyy period: avtoref. dys. na zbuttya nauk. stupenya dokt. ekon. nauk, Kyiv, 38.
7. Mochernyy S. V., Larina Ya. S., Ustenko O. A., Yuriy S. I. Ekonomiko-entsyklopedychnyy slovnyk. Za red. S. V. Mochernoho. L'viv: Svit, 2005-2006. – Vol. 2, 250.
8. Pryakhin V. S. (1991). Ekonomichna dumka XX stolittya, M.: Znannya, 253.
9. Kozak K. B. (2014). Hlobalizatsiya ta yiyi vplyv na stan prodovol'choyi bezpeky Ukrainy. Biznes-navigator. Kherson, 1(33), 266-270.
10. Kozak E. B. (2014). Formyrovanye, struktura i rozvytye prodovol'stvennykh rynkov v rehyonakh Ukrainy. Ezhekvartal'nyy Karel'skyi nauchnyy zhurnal (Rossiya), 1(6), 94-97.
11. Kozak E. B. (2014). Prodovol'stvennaya bezopasnost' Ukrainy i ee rehyonov v uslovyakh hlobalyzatsyy i mezhdunarodnoy intehtatsyy. Vektor nauki. Ezhekvartal'nyy nauchnyy zhurnal Tol'yatynskoho hosudarstvennoho unyversyteta. Seryya: Ekonomika y upravlenye (Rossiya), 1(16), 30-33.
12. Indykatory prodovol'choyi bezpeky. <http://www.fao.org/economic/ess/ess-fs/fs-data/en/>
13. Ballard T. Keple A., Kafyero K. ta in. (2014). Naykrashchyy vymir prodovol'choyi bezpeky v konteksti aktyvizatsiyi kharchuvannya. Mizhnarodne kharchuvannya, 2, 38-41.
14. Bekenov S. S. (2003). Prodovol'stvennaya bezopasnost' – kak sostavlyayushchaya ekonomicheskoy bezopasnosti. Vestnyk Kyrhysko-Rossyyskoho Slavyanskoho unyversyteta, 2.